

Nové cesty výroby léků (podstata rytmu)

Rudolf Hauschka

Rudolf Steiner svého času řekl, že je třeba hledat a najít nové cesty ve výrobě léků. Když člověk roky, ba desetiletí zápasí o to, aby tomuto apelu dostal, postupně si uvědomí, že jsou tři podstatné věci, které je nutné brát v úvahu.

První z nich by byla tato:

Z příběhu stvoření víme, že člověk byl prvorozenkem stvoření a že přírodní říše vznikly vyčleněním z člověka teprve v průběhu planetárního vývoje. Příroda je tedy součástí nás samých. Každý kámen, každá rostlina, každé zvíře má proto zcela určitý vztah k lidskému organismu. Je to *stvořený svět*, svět Otce, který nám dává základ pro racionální terapii. Proto již Paracelsus právem požadoval, aby lékař složil zkoušku přírody a dokázal najít vztahy, jež označoval jako signatury.

Druhá by byla tato:

Rudolfa Steinera se jednou zeptali, čím se látka stane lékem. Jeho odpověď zněla: „*Jejím zlidstěním*.“ Tím je ovšem vysloveno něco nesmírného. Neznamená to nic méně a nic více, než že

člověk je sám vyzván být tvořitelem. Je to apel k oddanosti vůči silám proměny v člověku; je to ten nejpravlastnější úkol lidstva: *proměna Země*, transsubstanciace stvořeného světa. Je to svět Syna. Již jednou jsme poukázali na to, že přírodou se dnes už nesmíme „jen kochat“, ale že příroda něco od člověka očekává - totiž poznání jejího duchovního pozadí, jež může vést k proměně.

Třetí by byla tato:

V antice mysterijní kněz léčil nemocného člověka kultickými úkony, to znamená, že uváděl do rovnováhy disharmonie jeho bytostných článků. Zvláště v „chrámovém spánku“ vedl kněz duši pacienta před „obrazem zdraví“ - u Egypťanů před obrazem „Isis“, světové moudrosti. Podle něho se duše mohla orientovat a nápravu vzít s sebou do fyzického těla. V řecké době, když byla tato cesta čím dál méně schůdná, začal Hippokratés léčit pomocí živlů a látek. Co se tím ale způsobuje? Rudolf Steiner k tomu podává následující vysvětlení: Správu přírody provádějí elementární bytosti. Když se člověk pustí do proměňování látek, elementárních bytostí se to v každém případě dotýká. Člověk jim může prospívat, nebo je poškozovat. Jestliže se tedy pokusíme vyrábět léky a při tom nám půjde o zlidštění látky, musíme se postarat o to, abychom pečlivě ochránili cestu elementárních bytostí. Přírodní látky přijímáme z rukou těchto bytostí a ve smyslu „proměny“ se je pokoušíme vést dále. Takto vysvobozené elementární bytosti vedou pacienta ve spánku do vyšších duchovních sfér, kde se jako kdysi může orientovat podle ducha. Vidíme tedy, že léčba je ve všech časech stejná: *orientace podle ducha*.

Uplatní-li člověk při hledání nových cest výroby léčiv tato tři hlediska, nemůže jinak než sám přiložit ruku k dílu, aby příprava léčiv měla lidskou podobu. Nemůže pak například k práci pustit stroje a musí překonat lenost a míchat či potencovat rukama, lidskýma produševněnými a produhovněnými rukama. Nemůže pak dělat mnoho věcí, které jsou jinak ve světě běžné.

Dnešní věda se domnívá, že látka léku je jednoznačně dána chemickou konstitucí. V předchozích kapitolách jsme poznali, že tomu tak není.

Už po staletí lidé sbírají léčivé rostliny a provádějí jejich extrakci vinným lihem (alkoholem), a přitom neberou v potaz, že alkohol léku škodí; alkohol mumifikuje. Pokud chceme konzervovat nějaký anatomický preparát, uchováme ho v alkoholu nebo v alkoholovém roztoku formaldehydu. Jestliže tedy Rudolf Steiner požaduje, aby se hledaly nové cesty ve výrobě léků, není to jen proto, že by těch několik kapek alkoholu, které pacient požije, pacientovi škodilo, ale proto, že alkohol je škodlivý pro léčivou rostlinu.

Když autor této knihy dostal v roce 1929 za úkol takovéto nové cesty najít, bylo nejprve třeba ujasnit si, v čem spočívá podstata problému. Bylo především jasné, že se dnešní věda mylí, jestliže se domnívá, že mikroorganismy koneckonců mohou za to, že organické látky podléhají zkáze. Logickým důsledkem této poučky musel být požadavek zahubení mikroorganismů, chceme-li se pokusit takovou látku konzervovat. To se dnes provádí sterilizací jedy (mj. alkoholem) nebo vysokou teplotou. Od doby Pasteura se tato technika prosadila. Vedla však také k tomu, že do světa uvedla obrovskou vlnu strachu z bacilů.

Již v kapitole „Zdraví a nemoc“ a v kapitole „Rostlina a její vztah k duševnímu vývoji člověka“ jsme si ukázali, jaké následky měl tento strach v celém lékařství i v konzervační technice. Při hubení mikroorganismů totiž člověk zapomíná, že tím zároveň hubí právě to, co chce konzervovat.

Z duchovně-vědecké úvahy vyplývá následující skutečnost: Když živý tvor zemře, uvolní se životní tělo ze své fyzické vazby a teprve na tomto rozpadajícím se životě nalézají živnou půdu mikroorganismy. Mikroorganismy tedy nikdy nejsou příčinou zkázy, ale mohou být nanejvýš *příznakem* toho, že se něco živě-organického rozpadá.

Budoucí věda živého se tudíž nebude moci ptát: Co mohu udělat pro to, abych zahubila mikroorganismy? - nýbrž otázka bude znít: Co lze udělat pro to, aby živě-organická struktura byla natolik konsolidována, že se pro mikroorganismy nestane živnou půdou?

Co tedy lze udělat?¹⁰¹

Všechno živé je nesené rytmy. Pohled do přírody, zvláště do rostlinné říše, ukazuje na rytmických formách a podobách zviditelnění rytmických časových prvků v prostoru. Popisujeme-li rostlinu, stává se čas prostorem; rostlina roste v čase, rytmus času však zjevuje ve své rytmické výstavbě. - Nedalo by se jít i opačnou cestou a na základě prostorového nazírání nalézt cestu zpět do éterného aspektu času, v němž je prapůvod každé rostliny? - O to se člověk může pokusit a cvičit se v tom a za nějaký čas zjistí, že se na přírodu začíná dívat jinak a že rostlina toho dokáže vypovědět více, než předtím tušil. Domnívám se, že něco takového prožívají i praví básníci, když se ve své lyrice dotýkají oblasti rytmického. V rytmu básnického metra se projevuje něco z časově-éterného prostoru stvoření. Totéž platí pro malířství, když umělec - řídicí se radami Rudolfa Steinera - v technice vrstveného akvarelu používá barevné závoje a postupně je rytmicky zhušťuje v obraz. Umění je vůbec, dalo by se říci, pramenem, který může oplodnit veškerou vědu. V mysterijních dramatech Rudolfa Steinera se nachází pohádka o fantazii; zde je umělecky vyjádřena tato skutečnost samotná: „otec pravdy“ stráží prameny, z nichž směji pít jen „zasvěcení“. Svě dítě, „uměleckou fantazii“, však vysílá k duším na Zemi, žíznícím po pravdě.

Za těchto pokusů a cvičení došlo k prvnímu experimentu. Bylo to v květnu 1929 a rudých růží bylo všude habaděj. Růžové lístky byly nasbírány do dvou sklenic a přelity dešťovou vodou. Jedna z nich zůstala stát na laboratorním stole jako kontrola, zatímco druhá sklenice byla rytmicky ošetřena. Růžovité rostliny mají zvláště silný vztah k rytmu slunečního východu a západu. Je to zvukový nebo barevný éter, který bytost růže provádí ven a dovnitř barevně-éternou bránou rána a večera. Pokusná sklenice tedy byla vystavena vycházejícímu slunci a večer zapadajícímu. V Goethově smyslu jsme se pokusili vystupňovat polaritu ráno - večer. Lze toho dosáhnout tím, že doprostřed mezi východ a západ slunce vložíme cézuru, to znamená, že bylo provedeno odstínění v době kolem poledne a půlnoci. Zatímco kontrola byla po třech dnech pokryta porostem plísně, rudé růžové lístky byly kožovité-hně- dožluté a po několika dalších dnech začaly zahrňovat a nakonec se rozkládat, zůstala rytmizovaná pokusná varianta bez jakéhokoli náznaku plísně a hniloby. Rudé růžové lístky zůstaly rudé a rozvinula se intenzivní růžová vůně. Použitá dešťová voda se zbarvila do růžová, později do ruda až do temného nachu (purpuru) a člověk měl dojem vystupňování kvality růže. Po třech týdnech rytmického ošetřování se lístky, které až doposledka zůstaly rudé, až na žilky zcela rozplynuly. Temně rudou růžovou vodu jsme oddělili od zbytků, nalili do lahve, uzavřeli korkovou zátkou a postavili do police. Třebaže tato tekutina kolovala při různých lékařských 224 konferencích, každý k ní přičichl a korková zátku při tom vícekrát spadla na zem a zase jí byla láhev uzavřena, vydržel tento preparát téměř 30 let.

Tento pokus je praobrazem, podle něhož se pracuje dodnes. To neznamená, že by se postup po tu dobu intenzivně nerozpracovával, téměř denně nezískávaly nové poznatky a že by se z cesty nemusely odklidit mnohé překážky. Popsaný prapůvodní pokus se tak například při opakování i přes úzkostlivé dodržování pokusných podmínek nezdařil. I několikerá další opakování byla neúspěšná. Teprve když byl znovu květen, pokus se konečně opět zdařil. Tak jsme byli nuceni pochopit, že musíme brát v úvahu nejen prostorově-pozemské pokusné podmínky, ale i podmínky éterně-časově-kosmické. Ty jsou ovšem natolik proměnlivé, že si člověk svou cestu musí téměř denně vypracovávat nanovo.

Člověk může nabýt přesvědčení, že ve zhotovených esencích má před sebou přístupnější, živější organismy, a to v takové formě existence, která původní formu rostlinného bytí přesahuje. To může být podstatné s ohledem na to, co Rudolf Steiner řekl o vykoupení a dalším vývoji elementárního světa. Oporou tomuto přesvědčení je mnoho viditelných jevů. Proměna Země je cílem naší existence - a uskutečnit ji může jen člověk. On, člověk, je jedinou budoucí hierarchickou bytostí, která mohla takto hluboko sestoupit do temnoty hmoty, aby ji proměnila.

Vezmeme-li to vážně, pak je také, jak již bylo zmíněno na začátku, samozřejmostí, že mezi člověka jako nositele proměny a látku, jež se stává lékem, nezařadíme stroje. Platí to nejen pro výše popsané pochody, ale zvláštní měrou také pro akt potencování. To je tak velkolepé dění, že by mělo být prováděno téměř jako celebrování.

Variace pra-rytmů, vypracované v průběhu několika desetiletí, jsou rozmanité. Nejvýznamnějším z nich je tepelně-rytmické ošetření.

U rostlin, které odkvétají a vyvíjejí se k tvorbě plodu a semen, je zřejmé, že světelné rytmy ustupují do pozadí, zatímco na významu získávají rytmy tepelné.

Pokusy ošetřovat rostlinné šťávy tepelnými rytmy byly plně úspěšné. Obecně volíme teplotní interval 37 °C a 4 °C. Zamýšlíme-li při výrobě léčivých látek jejich zlidštění, je volba 37 °C pochopitelná. Ovšem teplotou, která je pro přírodu tímtéž, čím je pro člověka teplota 37 °C, jsou 4 °C; ta představuje v přírodě optimum. Na tuto skutečnost poukazuje nejvyšší hustota vody při 4 °C. Zjevným se zde stává rytmus člověk - příroda, anebo v Goethově smyslu rozpínání - stahování.

Jestliže vymačkáme rostlinnou šťávu nebo zhotovíme vodný extrakt, musí tato šťáva či extrakt odumřít, protože bez své rytmické opory nemůže žít. Čerstvě vymačkaná šťáva je ještě živá. Během sedmi dnů však odumře. Pokud do ní ovšem vestavíme éternou oporu sestávající z rytmů ráno - večer (to jest rozpínání - stahování), pak se podaří život upevnit.

Stejným způsobem se i rytmus 37 °C ku 4 °C chová jako rozpínání a stahování.

To, co je uchopeno v myšlenkových formách, bývá mnohdy méně důležité než to, co je vykonáno rukama. Zpočátku jsme tak při provádění rytmů zbytky vyhazovali, až nám z rukou při práci začal stoupat pocit připomínající špatné svědomí, který vyžadoval nápravu. Zbytky jsme pak

pečlivě posbírali, usušili, spálili na popel a zakopali s vědomím přináležitosti rostliny k Zemi a kosmu. S vážností, s níž byl tento úkon vykonáván, zráló poznání kvality popela, jak je zaznačena v Novalisově *Pohádce* 1:

V závěrečné scéně *Pohádky* je naznačeno, že popel „matky“, nasypáný do vody života, dává vytušit její duchovní přítomnost, tedy že substance popela je spojena s duchovní realitou bytosti samotné.

1 Novalis: *Pohádka o Erótovi a Fábule*, Fabula (PDN) 1999. (Pozn. překl.)

V jednotlivých případech se část popela ze zbytků znovu spojuje s příslušnou rytmizovanou rostlinnou šťávou.

Rozpuštění popela ze zbytků v příslušné rostlinné šťávě nelze chemicky uspokojivě vysvětlit, zvláště když hlavní podíl přechází do koloidního roztoku. Podstatným znakem koloidního roztoku je ovšem nesmírné rozvinutí povrchu a tím i „povrchového napětí“. Tím je dán vztah k éterným tvořivým silám; je potom překvapivé, že všechny živé tekutiny jsou koloidní povahy? Krev, lymfa, mléko, všechny tělesné tekutiny, čerstvá rostlinná šťáva atd. jsou koloidy.

Takto získané preparáty různé provenience jsou označovány indexy. Preparáty vyrobené ve světelném rytmu mají index „L“ [*Licht*], preparáty zhotovené v tepelném rytmu index „W“ [*Wärme*], V případě přidání popela ze zbytků mají preparáty index „WA“ [*Wärme-Asche*] nebo „LA“ [*Licht-Asche*].